

3. Сеньовська Н., Скуратко Т., Голинська М. Образ воїна-героя російсько-української війни в сучасному художньому дискурсі. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. Випуск 3 (214) Т. 1. Кропивницький: Видавничий дім «Гельветика», 2025. С. 195–205. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/866/825>
4. Скоріна Г. Каталог книжок про російсько-українську війну. 2023. URL: <https://bookforum.ua/participants/13070>

Тетяна Скуратко,
кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Надія Сеньовська,
кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

«МУЗИ НЕ МОВЧАТЬ»: ІДЕЙНІ ДОМІНАНТИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА ВІЙНИ

Сьогодні українці попри жорстокість воєнного буття, біль втрати, виборюють свою незалежність не лише зі зброєю в руках, а й формуючи міцний культурний тил, бо мистецтво війни говорить усьому світові, що ми – нація нескорених, нація гідних людей, які вірять, що добро творення переможе зло руйнування.

Творення лавиноподібним способом сучасного українського мистецтва війни у різнобарв'ї усіх його видів (література, музика, живопис, кіно, театр, архітектура, скульптура, хореографія тощо) засвідчує, у час «гулу гармат» музи не мовчать. Так, «у час геноцидної війни, яку веде російська федерація проти України, наш народ дає власну переконливу відповідь: музи не мовчать, бо їх голос має значення, бо культура – це, насамперед, плекання цінностей, бо мистецтво виступає одним із дієвих інструментів формування національної ідентичності» [1, с. 5].

Особливо потужним мистецьким голосом новочасної російсько-української війни є сучасна українська література, яка має надзвичайно велику

ментальну силу. Наше сучасне словесне мистецтво засвідчує, що ми у час воєнного лихоліття змогли подолати комплекс меншовартості, який нам нав'язувався одвічним ворогом понад триста років, і стати на один рівень із найвпливовішими народами світу. Саме через художнє слово ми гордо і самобутньо заявляємо про себе, свою духовну силу і міць на весь світ, бо «національна література працює, якщо в боротьбі за свободу націю супроводжують її письменники. Як-от під час Революції Гідності, коли українські класики з'являлися в нових образах, поверталися, ставали сучасними й актуальними» [3, с. 111].

Особливо потужним голосом сучасного словесного мистецтва війни є творчість митців-комбатантів (Гліб Бабіч, Саша Буль, Павло Вишебаба, Борис Гуменюк, Артур Дронь, Сергій Жадан, Єлизавета Жарікова, Віталій Запека, Валерія Карпиленко, Максим Кривцов, Петро Мага, Юрій Матевощук, Михайло Микусь, Євгенія Подобна, Валерій Пузік, Юрій Руф, Олена Стяжкіна, Сергій Тимофійко, Ярина Черногуз тощо), яка насичена «живим», «правдивим» струменем і твориться «поза межами болю» в режимі реального часу, описуючи дорогоцінний досвід власної боротьби. І цей досвід підкріплюється досвідом минулих поколінь, бо «ми ніколи не були самі у важкі часи, бо наша культура також є в рюкзаках. З нами Євген Плужник, у смутку й скорботі за вбитими. Василь Стус вболіває за нашу непокору й твердість чи то в окопі, чи в полоні, а чи в укритті під час тривоги. Франко нагадує про неохопний обсяг праці й нескінченність боротьби. З нами Хвильовий, і Сосюра, і Олесь, і Теліга, і Леся, і Котляревський, і Сковорода, і Чубай, і Вінграновський, і письменники на еміграції, і ті, яких ми ставимо в канон літератури, і ті, до яких у нас багато питань, і розстріляні, і залякані, і незламні, і щасливі, і знедолені, і мертві, і живі, і перероджені в наступних поколіннях, і Шевченко. Завжди, міцно і постійно – Шевченко. Мегауспішний колишній раб Шевченко. Який нікуди не зникає. Який присутній тут вже двісті років» [3, с. 110]. Так, у нашій боротьбі з нами непохитно стоять велетні духу минулих епох, бо музи ніколи не мовчали, бо «людина має здатність любити,

ненавидіти, пам'ятати, зворушуватися, сумувати за минулим, сумувати перед майбутнім, сумувати в моменті, радіти без причини, бажати того, чого ніколи ще не бачила, думати і планувати, аналізувати і робити висновки, співати, кричати і шепотіти, влаштовувати одне одному сюрпризи, зізнаватися в коханні. А ще – відчувати ностальгію, ревності, гордість за дітей, лінощі перед роботою, натхнення, моральну втому, переживання за іншого, співчуття, захоплення кимось... Всередині людини – спогади про пережите, мрії про майбутнє, туга за кимось, ненависть до кривдника, мужність захистити слабшого, сильніша за відстань любов, смак улюбленого морозива і запах поту після футболу, властивість чхати, коли дивишся на соне, вміння бачити сни, відчуття тяглості поколінь. І ніжність.» [3, с. 16].

Сьогодні надзвичайно важливо систематизувати, класифікувати та популяризувати сучасну українську літературу війни, бо у ній зафіксовано важливі моменти нашої боротьби для майбутніх рефлексій. Зауважимо, що важливу роль у цьому контексті відіграє каталог книжок про російсько-українську війну [5] Ганни Скоріної (Facebook: <https://www.facebook.com/share/19KvgyhMte/>) – активної громадської діячки, львівської бібліотекарки, волонтерки, організаторки і модераторки фестивалів, бібліотечної тренерки та лекторки, співорганізаторки та авторки Всеукраїнського форуму військових письменників, дослідниці військової літератури, яка займається популяризацією текстів про російсько-українську війну від 2014 року.

Зауважимо, що наскрізною темою-мотивом усіх текстів сучасної української літератури війни є вибір людини, її духовність, вміння вистояти у межових ситуаціях. У творах сучасного словесного мистецтва також спостерігаємо витворення наскрізного образу Людини-Людства, що є уособленням добро творення. Зміщується і система цінностей: понад усе цінується єдність сім'ї, героїзм і відданість рідній землі, довіра і всеохопна сила любові, бо це «любов рие окопи, і живе в них, / і гризе у них лід із розрізаної пляшки, / коли хоче пити у мінус двадцять. / Любов виходить на

бойові чергування, / піднімається на позиції / з грижами, з температурами, із простатитами, / із контузіями, з астмами і алергіями, / з високою імовірністю / не повернутися, / з думками про когось / найважливішого. / Все зносить, вірить у все, / сподівається всього, все терпить!» [2, с. 101].

Отже, сучасна українська література війни є яскравою самобутньою сторінкою нашого культурного розвитку і засвідчує, що ми остаточно відбулися, бо «музи не мовчать» навіть у найтемніші часи.

Список використаної літератури

1. «Вічність трива цей день...» Художні хроніки війни / за ред. М. Жулинського; упоряд.: Н. Торкут, О. Поліщук, Т. Головань, Н. Герасименко, А. Матющенко. Тернопіль: Джура, 2023. 444 с.
2. Дронь А. Тут були ми [Текст]: поезія. Львів: Видавництво Старого Лева, 2024. 112 с.
3. Дронь А. Гемінгвей нічого не знає [Текст]: коротка проза Львів: Видавництво Старого Лева, 2025. 168 с.
4. Освітній волонтерський проєкт «Патріотичні й небайдужі». Офіційна сторінка. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=61555874657142>
5. Скоріна Г. Каталог книжок про російсько-українську війну. 2023. URL: <https://bookforum.ua/participants/13070>
6. Це війна. Українські письменники і письменниці про те, як пережити катастрофу [Віталій Портников, Володимир Рафеєнко, Станіслав Асєєв та ін.] / Упоряд. Юлія Бентя, Олег Коцюба, Наталія Федущак. Світлини Анни Ільченко. Київ: Критика, 2024. 208 с.

Марія Стецик,
кандидат філологічних наук, доцент
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

ФРАНКІАНА ВАСИЛЯ СІМОВИЧА ЯК НАУКОВИЙ ПРЕТЕКСТ «ДОСЛІДІВ І ДОСВІДІВ» МОВОТВОРЧОСТІ КАМЕНЯРА

*І пророчий тон Мойсея,
вогонь і видержана стилева чудова мова*